

POWERPOINT-ESITYS JA TIEDONHAKU (lähdekriittisyys, tekijänoikeudet)

Kuvaus:	Harjoitellaan tiedonhakua esim. ympäristöongelmiin liittyen, arvioidaan tiedon luotettavuutta ja laaditaan jäsennelty esitys esitysgraafiikkaohjelmalla.	
Oppiaine:	Biologia, maantieto ym.	Vuosiluokka 7-9lk
Kesto:	n 3-6 x 45 min	
Välineet:	Tietokone	
Tunnisteet:	Powerpoint, tiedonhaku, tiedon luotettavuus, tekijänoikeudet	

Oppilas

- Osaa laatia laajoja, jäsenneltyjä esityksiä esitysgraafiikkaohjelmalla
- Arvottaa erilaisia mediasisältöjä tietolähteinä ja pohtii perustellen niiden käyttökelpoisuutta ja luotettavuutta.
- Tiedostaa medialaitteiden ja mediankäytön hiilijalanjäljen muodostumisen sekä medialaitteiden tuotantoon liittyvät vastuullisuus- ja eettisyysnäkökulmat.
- Osaa arvioida mediasisällön välittämän tiedon luotettavuutta tarkistamalla esimerkiksi tekijän ja julkaisuyhteyden, käyttämällä käänteistä kuvahakua sekä osaa vaihtaa hakukoneen asetuksia tarkoituksenmukaisesti. Osaa tehdä käänteisiä kuvahakuja.
- Ymmärtää, että välittyvä tieto voi olla ristiriitaista ja että asioihin voi olla monenlaisia näkökulmia. Oppilas tiedostaa kriittisen arvioinnin tarpeen.
- Ymmärtää, että useiden lähteiden ja tarkastelutapojen myötä tulkinnat voivat muuttua.
- Tietää, mitä tarkoittavat sponsorointi ja tuotesijoittelu mediasisällöissä, ja tunnistaa kaupallisen yhteistyön maininnat verkkosisällöissä.
- Tuntee sekä omat että muiden tekijänoikeudet ja osaa noudattaa niitä median käyttäjänä ja tuottajana. Osaa merkitä lähteet asianmukaisesti.
- Soveltaa CC (Creative Commons) -lisenssijärjestelmää tai vastaavaa. Hän tiedostaa, että on olemassa muitakin lupajärjestelmiä.

KÄSITTELYEHDOTUS

Powerpoint-esityksen laatiminen (tai muu esitysgraafiikka)

Harjoitellaan tiedonhakua, lähteiden tyyppien tunnistamista, lähdekriittisyyttä sekä tiedon soveltamista. Laaditaan laaja Powerpoint-esitys (tai muu esitysgraafiikka) jostakin oppiaineesta opiskeltavasta aiheesta, **esimerkiksi ympäristöongelmista** (mm. medialaitteiden tuotantoon liittyvät vastuullisuus- ja eettisyysnäkökulmat). Liitetään esitykseen kuvia tekijänoikeudet huomioon ottaen.

Ohjeita Powerpointin käyttöön: <https://support.microsoft.com/fi-fi/office/esityksen-luominen-powerpointissa-422250f8-5721-4cea-92cc-202fa7b89617>

Ohjeita tiedonhakuun ja lähdekriittisyyteen:

1. Arvioi tietolähteen tyyppiä ja tiedon luotettavuutta:

- **Uutinen** (Kertoo uutta tietoa ajankohtaisesta aiheesta yleistajuisesti. Tiedon luotettavuuteen vaikuttaa, onko kyseessä esim. asiantuntijalehti, sanomalehti vai viihteellinen iltapäivälehti.)
- **Artikkeli** (Laaja teksti, joka on joko asiantuntijan kirjoittama tai sellaisen toimittajan tekemä, joka on hyvin perehtynyt aiheeseen. Rakentuu lähdeaineiston ja asiantuntijalähteiden varaan, mutta lähteitä ei ole merkitty yhtä tarkasti kuin tutkimusartikkelissa.)
- **Tieteellinen tutkimusartikkeli** (Raportti, joka kuvaa suoritetun tutkimuksen tuloksia tarkasti ja sisältää tarkat lähdeviitteet kaikille väitteille. Luotettavuuteen vaikuttaa mm. onko kyseessä laaja yhteenvetotutkimus vai pieni kerran toistettu yksittäinen koe.)
- **Mainos** (Mainoksen tavoitteena on edistää jonkin tuotteen tai palvelun myyntiä. Mainoksessa jätetään yleensä negatiiviset asiat kertomatta, mutta virheellisiä väitteitä ei kuitenkaan saa lain mukaan esittää. Mainos voi myös hämäävästi muistuttaa asiatekstiä. Tarkkana mm. [tuotesijoittelun](#), [sponsoroinnin](#) ja [viherpesun](#) kanssa!)
- **Mielipidekirjoitus** (Kirjoittaja ottaa kantaa johonkin asiaan tai aiheeseen. Aiheen asiantuntija voi esittää hyvinkin perusteltuja mielipiteitä, kun taas aihetta tuntematon saattaa perustaa mielipiteensä yksittäistapauksiin, huhuihin tai valeutisiin.)
- **Arvostelu** (Lehdessä tai netin keskustelupalstalla tuotteen esittelyn yhteydessä oleva teksti. Se voi olla oikea, kuluttajan tekemä arvostelu mutta myös kilpailevan yrityksen tai jopa yrityksen itsensä tekemä puolueellinen kommentti tuotteesta.)

2. Arvioi tiedon luotettavuutta myös etsimällä, löytyykö sama tieto useasta lähteestä.

3. Käänteisellä kuvahaulla voit arvioida kuvan aitoutta:

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2020/02/02/valheenpaljastaja-nain-tunnistat-kuvahuijauksen-ja-jaljitat-valokuvia-verkossa>

Ohjeita tekijänoikeuksiin ja kuvien käyttöön:

Et voi julkaista muiden tekemää materiaalia, esim. toisen ottamaa kuvaa, ilman lupaa. Kun haet esitykseesi sopivaa kuvaa, käytä esimerkiksi CC-lisenssihakua

<https://creativecommons.fi/> (lisätietoja sivustolta) tai valitse Google-kuvahaun Työkaluista ”Käyttöoikeudet” ja Creative commons -käyttöluvut. (Huomaa, että tämä valinta pitää toistaa joka hakusanan kohdalla uudestaan.)

Voit halutessasi antaa myös omille teoksillesi CC-käyttöluvan. Tarkempiin lupavaihtoehtoihin voit tutustua yllä olevan linkin kautta.

Ohjeita lähdeviitteisiin:

Verkkosivuun viittaaminen

Kirjoittajan nimi ja/tai julkaisijataho, tekstin otsikko, julkaisupaikka ja hakupäivämäärä. Esim. Jussi Hanhivaara, Digitaalinen media on jättimäinen energiasyöppö, yle.fi, haettu 25.9.2023

Muita viittausohjeita <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/702>